

SJÖHISTORISKA

K-märkning av fritidsbåtar

Under folkhemmets 1900-tal exploderade antalet fritidsbåtar i Sverige och de har blivit en del av den moderna historien. Statens maritima och transporthistoriska museer, SMTM, vill med k-märkningen av fritidsbåtar uppmärksamma de äldre fritidsbåtarna som utgör en viktig del av det flytande kulturarvet. K-märkningen är en kulturhistorisk värdering som bygger på en ömsesidig frivillighet från museets och ägarens sida.

Från att under 1800-talet varit ett nöje främst för överklassen, har intresset för båtägande och skärgårdsboende på fritiden ökat under 1900-talet. I det för svenska folkhemmet, från och med 1950-talet, öppnades möjligheten för mängder av människor att skaffa sig en fritidsbåt. Antalet har sedan ständigt ökat och intresset för båtliv är mycket stort.

SMTM kan därför konstatera att en stor del av det flytande maritima kulturarvet är privatägt och förvaltas på andra sätt än genom museer och andra kulturhistoriska institutioner. Bevarandearbetet utförs i dessa fall ofta av privatpersoner. Från museal sida vill vi uppmuntra detta privata ägande och brukande, och samtidigt betona att nödvändiga vård- och underhållsåtgärder görs i medvetenhet om vari det kulturhistoriska värdet ligger och hur det ska kunna bevaras på bästa sätt.

I samband med en översyn under våren 2017 har även möjligheten att k-märka båtar som är byggda efter 1965 öppnats. Det är dock viktigt att informera om att detta är

ett undantag – varför särskilt höga kulturhistoriska krav ställs på dessa yngre båtar (t ex vad gäller dokumentation, komplett historik och ägarlängd). I ansökan bör du särskilt framhålla varför en modernare båt ska k-märkas.

På samma sätt som k-märkta fartyg under vissa betingelser fått reducerade hamnavgifter hoppas SMTM att en k-märkt fritidsbåt kan ges förmåner av t ex hamnar, kanaler, båtklubbar, varv etc. Därigenom kan man bidra både till att synliggöra detta viktiga kulturarv samt underlätta dess brukande och bevarande.

K-märkning av fritidsbåtar syftar till att:

- stärka intresset för, kunskapen om och höja statusen på den äldre fritidsbåtsflottan.
- förbättra förutsättningarna för bevarande av äldre fritidsbåtar.

Ansökningsförfarande, intyg och märke

Ägaren kan ansöka om k-märkning av sin fritidsbåt. Ansökan sker periodvis i samband med anslag på Sjöhistoriska museets hemsida – www.sjohistoriska.se, där det även framgår hur ansökan går till. Sjöhistoriska är en del av Statens maritima och transporthistoriska museer, SMTM. Ansökan om K-märkning av fritidsbåt ska ha inkommit senast 30 april för att behandlas till sommaren eller senast 30 september för beslut under hösten. Beslut om k-märkt fritidsbåt åsidosätter inte av andra myndigheter utfärdade regler och föreskrifter. Beslutet fattas vid SMTM men är inte kopplat till Kulturmiljölagen eller annan svensk lag eller förordning. I behandlingen samråder SMTM vid behov även med externa parter. Beslut om k-märkt fritidsbåt är en allmän handling.

För båtar där kriterierna enligt punkt 1 på nästa sida uppfylls utfärdas ett skriftligt beslut om k-märkningen. Beslutet är kopplat till både båten och ägaren som lämnat

in ansökan. Vid eventuell försäljning vill därför SMTM ha kontakt med den nya ägaren för att k-märkningen ska kvarstå. Sker förändringar av båten efter att den k-märkts som är negativa för det kulturhistoriska värdet kan SMTM återta beslutet om k-märkning. Även vid försäljning till utlandet återtas k-märkningen. Det ska i sammanhanget även nämnas att k-märkt fritidsbåt inte omfattas av det ekonomiska bidraget till kulturhistoriskt värdefulla fartyg. Ägaren till en fritidsbåt som har blivit k-märkt kan köpa ett speciellt märke att sätta upp i sin båt.

SISTA ANSÖKNINGSDAGAR

För beslut under våren: 30 april

För beslut under hösten: 30 september

SJÖHISTORISKA

K-märkning av fritidsbåtar – kriterier vid bedömning

1. En k-märkt fritidsbåt ska:

- a Ursprungligen vara byggd som fritidsbåt,
- b Antingen vara byggd i Sverige eller vara ritad av en svensk båtkonstruktör eller vara av sådan modell som varit vanlig i landet eller på annat sätt anses vara kulturhistoriskt bevarandevärd,
- c Vara byggd före 1965, eller, för senare båtar, vara av särskilt stort kulturhistoriskt värde.
- d Ha en väldokumenterad historik, enligt punkt 2 nedan,
- e Vid tiden för ansökan dels vara i gott, sjövärdigt skick, dels uppfylla de s.k. varsamhetskraven enligt punkt 3 nedan.
- f Vara original/autentisk, dvs inte en kopia eller replik av en äldre båt.
- g Bedömas specifikt som den individ båten är – alltså även om vissa fritidsbåtar tillverkats i serier så avser k-märkningen enbart den specifika båt som ansökan avser, och inte serien eller typen.

2. Båtens historia

Båtens historia och autenticitet ska kunna styrkas genom ägarlängd, ritningar, matrikeluppgifter eller annan dokumentation. Ritningar ska genom signering eller på annat sätt vara tydligt kopplade till namngiven konstruktör inför båtens byggnation; i efterhand gjorda uppmättningsritningar är inte tillräckligt. Matrikeluppgifter kan vara utdrag ur medlemsregister vid båtklubbar och liknande organisationer. Om inget av ovanstående krav kan uppfyllas kan under vissa omständigheter göras en individuell bedömning av båten och dess ursprung, baserat på ägaruppgifter, s k muntlig tradition och t ex äldre fotodokumentation.

Eftersom Statens maritima och transporthistoriska museer ser eventuella reparationer, restaureringar, ombyggnader och förändringar som årsringar och en del av båtens historia behövs dokumentation som berättar om detta. Det kan vara viktigt att veta vad som är ursprungligt och vad som tillkommit senare vid den aktuella bedömningen.

Hur båten använts av sina olika ägare ingår också i en väldokumenterad historia. Om båten är byggd efter 1965 ska ansökan innehålla de särskilda skäl varför den ska k-märkas.

3. Båtens skick

Båtens skick och utförande bedöms vid tiden för ansökan. Här gäller att reparationer, restaureringar, ombyggnader och förändringar ska vara kompetent och varsamt utförda, och med hänsyn tagen till båtens typ och särart.

Förändringar kan också vara utförda som en anpassning till ett förändrat behov, och därigenom representera en specifik och intressant händelse eller epok. Vad gäller entypsbåtar för kappsegling gäller – förutom nämnda krav – att förändringar godkännts och skett i enlighet med klasreglerna för båttypen och sådana bestämmelser som respektive förbund satt upp. Hit räknas även internationella regelverk. För motorbåtar gäller att eventuella motorbyten inte fått fartyget att på ett markant sätt avvika i prestanda i förhållande till andra, jämförbara båtar.

SJÖHISTORISKA

Anvisningar för fotografier till ansökan

Med din ansökan om k-märkning vill vi gärna att du bifogar fotografier av din båt. I den här checklisten ger vi några råd om hur vi helst vill att dina fotografier ska vara.

- Bilderna ska vara nytagna för att ge en uppfattning om båtens utseende vid ansökningstillfället.
- Vi önskar fotografier i färg.
- Digitala foton kan bifogas på en cd eller ett usb-minne. OBS! Helst inte digitala foton som skrivits ut på skrivare.
- Minsta storlek (vikt) på digitala foton bör vara 2 MB, gärna större.
- Du kan också skicka in "vanliga" foton, framkallade från film eller printade hos fotobutik.

Bildernas motiv

Bilderna bör ge oss en så bra uppfattning som möjligt av båtens helhetsutseende, gärna både över och under vattenlinjen, både för- och akterifrån och från sidan, interiören samt detaljer invändigt och utvändigt. Tänk på att bilderna blir tydligast utan föremål eller människor i bild som skymmer detaljer.

Exempel

Här visas fotografier på k-märkta fritidsbåten "Motorbåten", med tillstånd från Mikael Kyander.

